

C A P U T III.

De Oratione dominica.

Definitur oratio a Damasc. lib. 3. de Fid. 24.: *Ascensio mentis ad Deum*: & ab Augustino in Pl. 83.: *Locatio hominis ad Deum*, a D. Thoma 2. 2. q. 83. *Decenitium a Deo petatio*. Petuntur autem quæ decent, dum animus temporalibus eterna præponit, ut ait S. P. Ep. 120. & dum servatur ordo desiderii & amoris. Unde sine lingua quis orat, dum recte diligat. Necessestas orationis ostenditur ex divino præcepto, ex nostra a Deo dependentia, ex libera gratiarum, & perseverantiae collatione: ut docet S. P. de Pecc. mer. l. 2. de Corr. c. 3. & alibi. Excitat vero in orantibus fiduciam summa Dei misericordia, & liberalitas, qua Jo. 16. ait: *Petite & accipietis*. Inter Ecclesiæ orationes primum locum tenet oratio dominica, tum auctoritate Institutorum, & petitionum ordine, cum æquitate, plenitudine, ac gravitate verborum: cuius hoc loco expositionem exhibemus ex Cypriano, Augustino, aliisque depromptam.

Primitiitur ergo orationi dominicæ brevis præfatiuncula his verbis: *Pater noster, qui es in celis, quibus tum ad benevolentiam conciliandam, & caritatem excitandam Patris nomen usurpatur ex Aug., tum ex aliis ad significandam gratiam creationis, adoptionis, gubernationis, legis, & amoris. Dicitur noster, ut nos fratres esse noscamus: & qui es in celis, id est in sanctis: non enim locorum spatio continetur Deus. Deinde vero sequitur.*

I. Petatio: *Sanctificetur nomen tuum*, id est, ut Dei nomen sanctum habeatur ab omnibus, ut sanctificetur in nobis, ut benedicatur ubique ab omnibus, ut longe lateque fama ejus pervadat. Ita S. P. A. aliisque. Dicitur autem *sanctificetur*, non manifestetur, quia Dei nomen omnibus natura indita est, ait noster Triumplus. II. Petatio est: *Adveniat regnum tuum*, id est Dei regnum, per doctrinæ propagationem manifestetur omnibus, ut perveniat ad nos beatitudo sanctorum omnibus præparata; ut adveniat Christus omnes judicaturus, ratione beatitudinis, quæ spei objectum est, non ratione supplicii, ut notat Triumplus. Quæ sane petitio non est præsumptuosa, cum Dei regnum nobis paratum sit a constitutione mundi, illudque Christus acquisierit sanguine suo, ait vetus interpres apud Martenem. Nec additur *nobis*, oramus enim ut perveniat etiam ad alios. Hæc August., Cyprianus, Venantius, Estius &c.

III.

LIB. XXIII. DISS. II. CAP. III.

521

III. Petatio est: *Fiat voluntas tua, sicut in celo, & in terra*; ad divina præcepta refertur ab Augustino, maxime ad caritatem, per quam angeli in celis Deo adhærent. Commendatur etiam hoc loco gratiæ necessitas, ac si dicam: *Fac me facere voluntatem tuam*. IV. Petatio est: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*. Habent plures codices, *superfluentiam*, ex græco επιτετον. At S. P. exponit de pane necessario corpori, de visibili sacramento, & invisibili verbo Dei, Cyprianus de Eucharistia. Apros edilium significat, seu cibum frugalem; superflua ergo petenda non sunt. *Da nobis Dei liberalitatem exprimi*, qui dat omnibus affluenter ex Iac. c. 1. Hodie nimiam sollicitudinem damnat, & idem est ac, in bunc diem ex græca καὶ ἡμέρα quotidie. V. Petatio est: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*. Omnes debita interpretantur peccata, ob quæ poenas debemus. Hinc Lucas habet αἰτοτίας. Petitionem hanc faciunt etiam justi, cum in peccata saltem venialia labantur, Christus vero pro Ecclesia. Quæ sequuntur monent veniam iis dandam, qui in nos deliqueront, juxta præceptum Domini ab Evang. expressum Luc. c. 6.

VI. Petatio est: *Et ne nos inducas in temptationem*. Est hebraica phrasis, & idem valet ac, ne paixaris induci, ut legit Cyprianus. His verbis non tentationes refutamus, sed petimus ne succumbamus. VII. Petatio est: *Sed libera nos a malo*. In græco habetur *a maligno*, unde vetus interpres habet, *a diabolo*. Putat Estius, 6. & 7. petitiones non esse distinguendas, sed Aug. eas distinguit, quia non solum orandum est, ne inducatur in malum, sed etiam ut ab illo eruamur, quod patimur. Amen hebraica vox est, petita approbans, græca να προσέλθω, vel fiat, latine queso, vel utinam. Ex 1. Cor. 14. constat, idiotas respondisse amen sacerdotum orationibus, quod etiam nunc in Ecclesia servatur.

DISSERTATIO III.

De caritate.

DE hac virtute agemus sex capitibus, ubi de nomine, ac divisione caritatis, de modo, ac tempore, quo actu est exercenda; tum de amore puro & Quietissimo, de amore proximi & ordine caritatis, ac de dilectione inimicorum verba fient.

CA-

C A P U T . I.

De nomine, divisione, & objecto caritatis.

NO^T. I. Caritas gratiam, benevolentiam, & amicitiam significat, & accipitur semper in bonam partem. Non ita amor, & cupiditas, quæ pravum animi affectum s^epe significant. Proprie^t etiam gratiam sanctificantem exprimit, qua justi redditur Deo grati, aliquando etiam casti amoris actum, piam inspirationem, & boni cupiditatem. Ip^sa caritas, amor, & dilectio dicitur, ex Augustino, adeoque omnis caritas est amor, non vici^m.

Not. II. Caritatem dividit in habitualē & actualē. Prima est habitus a Deo infusus, per quem voluntas redditur regia, & justa, & ad Deum, & proximum ordinate diligendum exercitatur. Per hanc scripturā ajunt, nos reddi Dei filios, h^{er}edes, amicos. Patres vero eam vitam vocant, qua Deo copulantur, amicitiam, ac Dei hominisque mutuam communicationem. Vid. l. xix. Hunc vero habitum a Deo infusum, esse virtutem theologicam, cum in Deum tendat, dubitandum non est. Hujusque objectum praecipuum Deus est: Formale vero objectum est summi boni præstantia. Secunda vero, seu caritas actualis per Aug. l. 3. de Doctr. 10.: Est motus animi, ad fruendū Deo proper ip̄sum, & se ac proximo proper Deum. Hujus autem caritatis actus non semper in Augustiniana schola est iustificans, sed sicut caritas habitualis formaliter iustificat, ita actualis inchoate & dispositive: itaut dilectio tenuis & languida persistat cum peccato, licet in aliquo extre^mo casu cum voto sacramenti iustificare possit; vehementer tamen & flagrantissima Deo reconciliat, priusquam sacramentum actu suscipiat. Quapropter nos dividimus caritatem in inchoatam, & perfectam, & negamus omnem dilectionem Dei benevolam statu lege absque sacramenti adminiculō conciliare Deo peccatorem: sed de his alibi. Nunc observa ex Augustino de Nat. & Gr. c. ult. Quod caritas inchoata, inchoata iustitia est, caritas perfecta, perfecta iustitia est &c. Negant aliqui cum Durando, hanc inter Deum hominisque benevolentiam esse veram amicitiam: contra quos sit

PROPOSITIO. Caritas veram parit amicitiam.

Prob. Nam inter Deum, & hominem justum est caritas consensio; ergo est inter utrumque vera amicitia. Prob. cons. ex definitione amicitiae, quæ ex August. est: Rerum humarum & divinarum consensio, cum benevolentia, & carita-

te. Consentit cum Platonis Marsilius Ficinus, Aristoteles, Aspasius, aliique. Quod vero inter Deum hominemque perfectissima sit caritatis consensio patet: cum enim perfecta voluntas sit summo bono adhaerere eoque frui, utrumque vult tam homo justus, quam Deus: atqui h^c est excellentissima animorum consensio; ergo vera amicitia est. Jure ergo Christus Dominus amicos dixit discipulos suos Luc. 12.: Dico vobis amicos meos, & Jo. 15.: Vos amici mei estis, & alibi passim.

Ob. I. Per amicitiam quis bonum vult alteri ex affectu erga ipsum, atqui Deus universa propter semetipsum operatur; ergo &c. II. requiritur ut amicus alteri benefaciat, atqui homo non potest Deo benefacere; ergo &c. III. Vera amicitia ex Aristotele est inter inæquales, atqui Deus & homo non sunt æquales; ergo &c. Resp. ad I, neg. maj. Id enim requirebant gentiles Philosophi ignorantes munera caritatis, divinumque consortium. Vid. prob. Ad II. neg. maj. Sufficit enim mutua benevolentia, qualis est inter regem, & subditum, qui nequit regi benefacere, & tamen datur inter eos vera amicitia. Ad III. dist. min. Non est æqualitas per naturam, conc., per gratiam, neg. Per hanc enim ex 2. Petr. 1. omnes ethicimur divine confortes nature; ergo &c.

C A P U T . II.

De modo, ac tempore, quo actualis erga Deum caritas est exercenda.

QUIDAM a Merbesio. Piete, Vanroy &c. refutati preceptum diligendi Deum solis externis actibus impleri auctorunt, alii nullo sua vitæ tempore teneri hominem ad elicendum caritatis actum: nec omnes norunt qualis a nobis dilectio exigatur. Sit itaque

PROPOSITIO I. Deus etiam interiori caritatis affectu diligendus est.

Prob. I. Deut. 6. habetur: Diliges Dominus Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua &c.; ergo &c. II. Proscripta est ab Innocentio XI. h^c propositio: Non tenemur proximum diligere actu interno; ergo a fortiori diligendus est Deus actu interno, qui voluntatem attendit, non censem. III. Caritas est motus animi, si ad Deum gradatur, non pedibus, sed affectu, ait S. P. Ser. 344. &c. IV. sine caritate, quia Deo adhaeremus, nullus est Dei cultus, nulla vera religio, ut ait S. P. l. 10. de C. D. c. 4. V. Si externa officia sufficiunt, non erit sacrificium Deo cor contritum &c., non adorabitur in spī.

piritu &c. Erunt Deo accepti, qui cum labiis honorant &c., quod est absurdum; ergo &c.

Ob. I. Jo. 14. habetur: *Si diligitis me, mandata mea servate; ergo &c.* II. Possunt impleri mandata solo timore pena; ergo &c. III. Bern. Ser. 50. in Cant. ait: *De illa caritate, que operis est, puto datam legem hominibus. Nam in affectu quis ita habeat ut mandetur?* ergo neque Bernardus docer, a Deo præcipi interiori affectum. Resp. ad I. neg. cons. Apostoli enim quibus dicitur: *Si diligitis me &c. jam diligebant, eisque præcipitur: ut diligent, & mandata servent, ut innoverent quod habent.* Ita S. P. Tr. 74. n. 1.; ergo non diligentibus præcipitur ut diligent, diligentibus vero ut factis comprobent dilectionem. Ad II. dist. ant.: *Ita ut formido custodiat, & perducat ad dilectionem,* que Rom. 13. est plenitudo legis, conc., secus, neg. Ad III. dist. cons. Negat affectum rationis, neg., sapientiae, conc. Distinguit enim ibi Bern. tres affectiones, *carnis nempe, rationis, & sapientiae,* & hanc ibi ait, in præmium dari post opera, de 2. vero ait: *Opera sunt, & in ipsa caritas sedet, que est nondum dulci illo amore suaviter reificit, amore tamen amoris ipius accedit;* ergo &c.

PROPOSITIO II. Rationalis creatura semper debet aut actu, aut virtute Deum diligere.

Prob. I. Eccles. 13. ait: *Omni vita tua dilige Deum.* II. S. P. l. i. de Doctr. 22. docet: *Nullam vitæ partem relinqui, que vacare debeat dilectione.* III. Rationem affert S. P., quia Deus est summum bonum, neque ultra querendum, in hoc ergo sita est hæc continua dilectio, ut nulli rei creatæ, tamquam fini ultimo inhæreamus: sed studeamus summo bono toto affectu adhædere; aut saltem operemur ob inditam legem honestatis; actus nostros in Deum ex virtute referentes, ne inani gloria labefactentur. Licet enim actus dilectionis nequeat elici omni momento, semper tamen affecti esse debemus, ut amor pondus nostrum cor ad fluxa non deprimat. Quo vero tempore dilectionis actus sit præcisè eliciendus, arduum est definire. Alexander VII. an. 1665. sententiam proscriptit docentem nullo vitæ tempore ad id fideles obstringi. Innoc. XI. an. 1676 aliam damnavit docentem, non teneri ad hoc, ne singulis quidem quinquenniis. Ledesma censuit quotannis innovandum, Merbesius, & Vanroy singulis festis diebus, D. Th., Viva, aliquæ nostraræ ajunt, urgere hoc præceptum ab ipso rationis usu. Nos vero eliciendum censemus etiam in sacramento poenitentia, & in mortis articulo.

PROPOSITIO III. Diligendus est Deus ex toto corde.

Prob. ex Deut. 6., & Matth. 22., Id autem sit dum præcipuum

cipuum studium in Deo locatur, dum nihil Deo præfertur, dum creaturis utimur, ut Deo fruamur. Id vero & ratio urget, & justitia naturalis, ait Bern. de dil. Deo c. 5. Ratio petitur ex quo Deus sit bonum omnium præstantissimum: justitia oritur ex pluribus beneficiis, quibus nos cumulavit. Dilegitur Deus toto corde, si in eum referantur omnia consilia nostra, cognitione, vita &c. Vide Aug. l. i. de Doctr. chr. 22., Sales. l. i. Phil. 6.

Dices: si ita est, nullus in hac vita hoc præceptum implere poterit; ergo &c. Resp. dist. ant. Nullus &c., quoad caritatis vehementissimam intentionem, conc., quoad præcipuum studium, neg. Primo modo non impletur hoc præceptum, nisi in patria, ut docet S. P. de Perf. Inst. c. 8., secundo modo impletur etiam in hac vita, si nihil appetatur illicitum: *Aliud est enim totam non asequi caritatem, aliud nullam sequi cupiditatem,* ait S. P. de Sp. & lit. n. 64. Adde, fieri toto corde, quando in id mente sumus intenti. Jure ergo Trident. damnavit sectarios autemantes, neminem mortalium posse præceptum caritatis implere.

C A P U T III.

De amore puro, damnatoque Quietismo.

NOr. Proscripta an. 1311. Beguardorum, & an. 1633. Illuminatorum secta, erupit iterum per Michaelem de Molinos, qui circa an. 1687. docuit, annihilandas esse potentias animæ: hanc non debere active se gerere, sed se regendam committere divinæ voluntati, spem denique omnem, timorem, ac tollicitudinem propriæ salutis deponendam. Fictitia hujusmodi indifferentia ait, animam in sua quiete orare etiam dum somno abripitur, imo dum carnales actus exercentur, eo quod hæc non insificant superioriem partem illius, qui semel Deo proprium subiecit arbitrium. Quæ omnia damnavit. Innocentius XI. an. 1687.

Not. II. In Quietismum, licet incanus, prolapsus est Camerac. Episcopus Franciscus de Fenelon in libro inscripto: *Maximes de Saints* an. 1697., ubi admittit statum habitualem caritatis puræ, ac sanctæ indifferentiæ, in quo nec æternam salutem volumus, dari in eo statu extremas probationes, in quibus spes omnis amittitur. Perstrinxerunt hunc errorem Melden., & Carnoten. episcopi, eumque retractavit auctor an. 1698. Sit itaque

PROPOSITIO I. Datur animalium quies a Molinosiana. diversa.

Prob.

Prob. I. pars Cant. 2.: *Ne suscitetis dilectam, donec ipsa velit.* Et c. 5.: *Ego dormio, & cor meum vigilat.* Jo. 13.: *Erat recumbens unus ex discipulis ejus in sinu ejus: atqui Mys- stici his verbis quietem illam intelligunt, qua anima, quasi dulci somno abrepta, & veluti puer innixus mammis lacte- que fugens divinæ dolcedinis jucunditate perfunditur, illamque exteriores sensus ad alia non distrahunt, ut Theresia, Joannes a Crucé, Salesius, aliquique scripere; ergo &c.*

Prob. II. pars. I. enim oratio quietis ex D. Bonaventura, S. Theresia, Salesio, aliisque ea est, qua anima se ad cordis intima retrahens nec videt, nec sentit nisi Deum: in ea enim cessat anima, & quiescit a terrenis tumultibus ex D. Bernar- do: atqui Molinos in sua quiete vult animam pati etiam da- monum violentias, & libidinum incitationes; ergo &c. II. Licit in oratione quietis aliquando anima caritatis dulcedine perfusa nil agere videatur ex S. Theresia, ait tamen c. 14: potentias se interius retrahere, non desperdi, eamque esse amoris scintillam, quæ servilem timorem pellit, infernitque filiajē. Salesius etiam ait c. 8., voluntatem nihil agere, sed recipere amoris dulcedinem, quia non de se cogitat anima, sed de Deo, & licet nullam habeat sensuum exercitationem, in delectatione tamen caritatis non dormitat, cum in parte superiori operetur; ergo huic sanctæ quietis orationi directe illa opponitur, qua voluntas laxatis potentiarum habenis in- differenter se habet, nec virtutem actus elicit: *Ad quid, ait Lauræ (a) homo se constituit ante Deum, si de eo nec vollet cogitare, nec amare &c.* III. Caritas debet ceteris affectibus & sensibus dominari, & voluntas exercere in alias potentias imperium, ex Silef. l. 1. c. 6., ne contemplationis tempore divagentur, ne evigilare faciant dilectam, quandiu sponso frui- tur in oratione quietis: fictitia est ergo Molinosi quies, in qua voluntas non regina, sed captiva nil imperat, eamque an- cillæ tumultuosæ, idest sensus, exturbant, a sponsi amplexis bus separant, adulterisque amatoribus subjiciunt; ergo &c. V.

PROPOSITIO II. Fictitious est status puti amoris, a Fenelo- nio inductus.

Prob. I. ex ejus confessione. Nam in damin. prop. 22. ait: *Quamvis hæc doctrina esset pura, & simplex perfectio Evangelica, antiqui PP. eam non proponebant passim multitudini iustorum: sed nulla Evangelica doctrina verbum salutis excludit; nec dici pot- est*

est Patres ut arcanum servasse necessaria pure amantibus docu- menta; ergo &c. II. Opponitur Evangelio, in quo diligenti- bus Deum præscribitur observantia mandatorum, adeoque fi- des, spes, caritas, jejunium &c. Spes etiam huic puro amori repugnans laudatur ab Apost. 2. Cor. 3., & Philip. 4. ad qua- cumque virtutum officia fideleshortatur, sed juxta illud nefas- rum dogma: *Qui suum liberum arbitrium Deo donavit, de nulla re debet habere curam, nec de inferno, nec de paradi- so, nec desiderium habere propriæ salutis, cuius spem purgare debet;* ergo &c. III. Si sponus retrahat dulcedinis signa incusso quo- que reprobationis timore, ut fecit Magdalena de Pazziis, id præstat, ut anima tentationibus vexata præbeant exempla hu- militatis & patientiæ, neque illas penitus deserit, ut scribit S. Theresia c. 17. viræ sue; ergo ea derelictio, qua anima puro affecta amore, etiam desperando, superiori parte sponso adhæ- reat, est fanatismus. IV. Rectus amor divinæ voluntati non aduersatur, quæ præcipit, ut simus non pigri, spiritu seruen- tes, Domino servientes, spe gaudentes: ergo qui in hoc statu indifferentia torpore, ignaviam, desperationem, aut turpi- tudinem approbat, divinæ voluntati aduersatur.

Opp. Quietis exempla Christi, qui Matth. 27. clamavit: *Ut quid dereliquisti me;* ergo desperavit. Moysis, qui Exod. 32. ait: *Si non facis, dele me de libro viventium.* Pauli qui Röm. 9. ait: *Optabam anathema esse a Christo pro fratribus meis;* ergo &c.

Resp. hisce exemplis nos non trahi ad indifferentiam, & quietem; sed ad gemitum & orationem, ut Deus arditatem nostram dissipet dulcedine amoris sui, quod fecit Magdalena de Pazziis, qua in summa spiritus desolatione magis lacryma- bat, & orabat ex Pucc. c. 38. Ad I. neg. cons. Supplex enim illa oratio fuit cum spe & fiducia conjuncta, exclamavit enim ob ea tantum, quæ patiebatur humana natura, nullum acci- piens a divina levamen: at Christum desperasse blasphemia est, cum Patri paulo ante spiritum commendaverit. Ad II. neg. cons. Hieronymus enim & Estius illa verba explicant de mor- te corporis, & de libro hanc vitam viventium, nemo enim deleri potest de libro prædestinorum. Ad III. dist. ant. Opta- bam hypothetice, si modo fieri posset pro Dei gloria, ut expo- nit Chrysostomus, conc., absolute, neg. Sensus ergo Pauli est, optarem discindi a Christo pro ejus gloria, si per legem justi- tiamque Dei liceret; unde in græco habetur ἡνέκεινον optarιμ, non optabam.

PROPOSITIO III. Persistit caritas cum intuitu mercedis æ- ternæ.

Prob. I. Scripturis Ps. 118.: *Inclinavi cor meum ad faciendas justifi-*

justificationes tuas propter retributionem. Matth. 6. Christus nos petere docuit, ut adveniat regnum Dei. Et infra: *Quærite primum regnum Dei.* Coloss. 1.: *Audientes fidem vestram &c. propter spem, quæ reposita est vobis in cælis.* Et Hebr. 11. de Moysie dicitur: *Aspiciebat in remunerationem.* Prob. II. ex PP. Amb. l. 5. in Luc. 6.: *Studia virtutum sine remuneratione torpescunt.* S. P. Serm. 345.: *Si te opus turbat, erigat ipsa merces.* Et Ecclesiæ de sanctis martyribus canit: *Tradiderunt corpora sua, ut heredes fierent &c.* hinc Trid. Sess. 6. c. 31. ait: *Si quis dixerit, justificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis bene operatur, anathema sit.* Prob. III. ratione: finis enim bonorum operum est vita æterna, atqui hunc finem statuit Dei liberalitas, inquirit fides, præstolatur spes, & iustitia rependit; ergo &c.

Ob. I. Qui operatur intuitu mercedis non amat gratis, sed querit quæ sua sunt; ergo &c. II. Amor, qui proprium commodum spectat, est amor concupiscentiæ, non caritatis, sed qui æternam mercedem spectat, suam diligit utilitatem; ergo &c. III. Licet merces possit optari, magis tamen laudandus amor liberalis, qui eam non querit; ergo &c.

Resp. ad I., & III. neg. ant. Gratis enim amat, qui non aliam querit mercedem, præter bonum ipsum, quod amat; ut enim ait S. P. Serm. 340.: *Quia gratis amamus, mercedem querimus...* Nullo modo merces quereretur ab eo, qui gratis amat, nisi merces esset ipse, qui amat. Qui ergo non habet spem beatitudinis, perfecte non amat, quia non desiderat frui summo bono. Hinc Hugo Victorinus l. 2. de Sacrament. 8. ait eos, qui dicunt: *Diligimus Deum, sed non querimus præmium ne mercenarii simus, esse tam stultos, ut seipso non intelligant: quoniam si aliud quereres ab ipso, gratis non amares, sed non amares, si non desiderares.* Ad II. dist. maj. Est amor concupiscentiæ non caritatis, si finem amoris, quo Deum diligit, in propria utilitate constitutat, conc., si sit amor concupiscentiæ, quo propriam felicitatem experit, ut Deo amore jucundissimo inhæreat, neg. Quare amor spei & concupiscentiæ, seu desiderii, qui fertur in propriam beatitudinem (ac posset in pravum finem deflecti, non defectu ipsius spei, sed vitio sperantis) dirigi debet caritate, itaut præcipuus finis sit Deus, ut diligamus æternam vitam, sed intentione adhaerendi Deo.

C A P U T IV.

De amore proximi, & ordine caritatis.

Proximum diligendum esse proper Deum demonstrat ipse. *per ordo caritatis.* Insinuator autem dilectionis præceptum Levit. 19. Matth. 22. Jo. 13. & alibi passim. Exerceatur cum proximo caritas non sois externis officiis, sed etiam internis, curando ut etiam ipse toto corde diligat Deum. Sit itaque

PROPOSITIO I. Proximus etiam interiori caritate diligendus est.

Prob. I. Matth. 22. habetur: *Diliger proximum tuum sicut te ipsum, sed tu diliges motum animi significat caritati Dei & proximi essentialiæ ex Aug. l. 3. de Doct. 10.; ergo &c. II. Ex Apoll. 2. Cor. 6. caritas non est, que ex corde non ouitur, sed dissimulatio. Jo. in 1. ep. c. 3. ait: Non diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate, id est sinceritate cordis, & operum exhibitione. IV. Præcepta servari debent recto fine, sed is non habetur absque caritate cordis; ergo &c. V. proscripta est ab Innoc. XI. ea propositio: Non tenemus proximum diligere actu interno; ergo &c.*

PROPOSITIO II. Proximi dilectio se ipsum complectitur, parentes, liberos, uxores, propinquos, amicos, & pauperes.

Prob. I. pars I. cum enim dictum est: *Diliger proximum tuum sicut te ipsum,* simul & tui abs te dilectio non est praetermissa. II. ut ait S. P. l. 1. de Doctr. c. 26. ille solus se novit diligere, qui Deum diligit; ergo in amore Dei etiam sui ipsius amor præscriptus est. Nisi enim homo ita seipsum diligat, ut inhæreat Deo, erit amor proprius, quo homo vel se, vel quæ sunt extra se, diligat propter se. Ne itaque tam perniciösus amor subrepit, contemnendum est quidquid ad Dei caritatē non refertur, divitiae, fama, sanitas &c. Prob. II. pars de amore erga parentes, de quo in expos. 4. præcepti. Horum tamen amor divino præferri non debet, Deus enim est Pater spirituum, ideoque huic nullo magis obtemperabimus, ait Ap. Heb. 12. Deinde homines generunt filios morituros, Deus creavit in æternitate mansuros. Ex quibus omnibus ostendit S. P. Serm. 344. quanta cura amor parentum sit dirigendus in Deum.

Prob. III. pars, de amore parentum erga filios. Ut enim ostenderet Deus, quanta ipse præ filiis caritate sit diligendus, præcepit olim ut sibi offerrentur primogeniti, qui solent impensius amari, Exod. 13. Extant 1. Reg. 1. Judic. 13.

530 . DE THEOLOGICIS DISCIPLINIS

LUC. 1. exempla Samuelis, Sampsonis, Baptistarum &c. Si ergo filii declinent e via Domini, corripiendi sunt & puniendi, ne genitoribus fiat severa objurgatio, & poena inficta Heli Reg. 1. 6.

Prob. IV. pars de uxore. Hanc enim diligendam esse constat ex Gen. 2. Matth. 5. Coloss. 3. & nil utilius est, quam vir & mulier bene consentientes, ait Ecol. 25. Nota: S. P. A. Ser. 349. de Temp. caritatem hanc humanam appellat, eamque ait esse posse inter conjuges etiam impios, paganos, Iudeos, haereticos &c., & Apollolus ad Ephes. 5. ait, diligendam a viro uxorem, ut diligatur a Christo Ecclesia, & ut diligatur corpus proprium, nempe, ut studeat ejus salutem, neque ullis in mundis eam polluat, aut pollui sinat, hec Christus sanctificavit Ecclesiam, mundans eam lavacro &c. Prima ergo matris inspectio est, ut mulier vitam ducat probam & honestam. Ex his reselluntur, qui post Nicolaitas putarunt, licere uxori viro consentiente alteri se submittere, quod idem est ac opinari, Christum tradere posse diabolo Ecclesiam suam.

Adulterium inter probra naturae turpia recenseret etiam Ulpianus, Horatius, & Tullius: illud damnat divina lex Exod. 20. Matth. 5. Thess. 1. 4. & humana leges lib. 20. latae: nec non Ecclesia PP. apud N. Alex. Diss. 29. primi sac. Accedunt rationes ex illata marito iuritia, ex morum corruptela, ex confusione prolis, ac patrimoniorum alienatione, ex rebus ipsis, quibus hujus criminis anchorae multatae sunt. Nam juncti cunctis adulteri ab Hippomene necati sunt; cæsi mille plañis, lectique ab Egyptiis, præcipitari a Romanis, lapidati ab Hebreis; ergo &c. Qua de re Augustini mentem non est affectus Platelius, qui in Synopsi scribit, Augustinum Serm. Dom. in monte 29. non andere peccati damnare eum, qui mortis mente in uxoris copiam alteri præbet. Nam S. P. loco citato ait: Sed non ita est astimandam, ne hoc etiam fœmina viro permittente facere posse videatur, QUID OMNIA SENSUS EXCLUDIT, quamquam nonnullæ causæ possint existere, ubi & uxor mariti consensu pro ipso marito hoc facere debere videatur. Et sensus est, nunquam licere consentiente marito uxorem adulterari, quoniam, et si videatur id aliquando exigi ad salvandam conjugis vitam, ID TAMEN OMNIA SENSUS EXCLUDIT, ut pro vita anima maculetur.

Prob. V. pars. De dilectione propinquorum, & amicorum. Hoc enim recte diligimus, si ordinatam habeamus caritatem, omnia diligentes propter Deum, Deum vero propter seipsum, ut docet S. P. I. 1. de Doctr. 27. At religiosi fratres etiam majori, quam fratres carnis amore diligendi: ut imitemur Christi discipulos, & nascentis Ecclesie fervorem.

Prob.

LIB. XXIII. DISS. III. CAP. V.

531

Prob. VI. Pars de pauperum dilectione. Qui sane præ catæris diligendi, atque elemosynarum subsidio juvandi sunt. Id enim per Ecclesiasticum est reddere debitum, de quo rationem esse reddendam constat ex Matth. 25. Pluribus argumentis eandem inculcant Basilius, Chrysostomus, Augustinus, Thomas de Villanova, aliique.

Quæres: quinam ad elemosynam teneantur. Resp. Eos, quibus liberum est rerum dominium: unde uxores impertiri non possunt, nisi quæ iis ut impendant pro libitu conceduntur, ut sunt in conjuge extradotalia, & in filiis familias castræ. Possunt tamen utrique tribere ex consensione etiam tacita regis domus. Idem dicendum de religiosis, quorum bona cedunt in jura communis. Distribuendum est autem quod superest operis Dei, non quod superest cupiditati, quæ nunquam impletur, ut inveniantur superflua pauperibus eroganda, ait S. P. in Ps. 147. Quod mala fide, furto, aut vitiolo ludo possidetur, reddi debet, non erogari pauperibus: De tua substantia fac elemosynam, ait Tob. 4. & Prov. 3. Errant ergo, qui illud Luc. 16. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, de pecunia male parta accipiunt. Dicitur enim mammona iniquitas, quia divitiae hujus saeculi habent etiam iniqui, ut explicat S. P. Serm. 41. Denique eroganda est elemosyna etiam improbis, neque advertenda facies ab ullo pauperum ex Tob. 4. Contingere tamen potest, ut melius sit erronicus in operationem mittere, quam otium ssevere beneficiis. Caritatis ordo postulat, ut prius tibi victimum ac vestitum sufficiat, ac mediocrem pares, deinde parentibus egenis, postea servis, ac ancillis. Quod superest, sive de militia, sive de agro, sive aliunde proveniat, bilari vultu pauperibus distribue, ut defellantur peccata, & vita comparetur æternæ, ut optimæ monet S. P. A. Ep. 243.

C A P U T V.

De dilectione inimicorum, ubi de bello, & monomachia.

Judeorum Scribæ, illud Levit. 19.: Diliges amicum tuum sicut te ipsum, de solis Iudeis, & contanguineis accepere, contra quos sit

PROPOSITIO I. Etiam inimici diligendi sunt.

Prob. I. ex Matth. 43, ubi Christus respuens pravam Iudeorum interpretationem sup. citatam ait: Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros &c. Item Matth. 6. ait: Dimitte nobis, sicut & nos dimittimus. Id ipsum urget Ap. Rom. 12. Petr. 1. c. 3. PP. ac theologi omnes: congruit etiam rationi dilectio

L 1 2

inimicorum.

inimicorum, qui habent nobiscum communem naturam; eos
dem pretio redempti sunt, eamdem hereditatem spectant; ergo &c.

Opp. Deut. 20. jussit Dominus hebreis; omnes ostes interfici, nec fodus iniiri cum Amalecitis; ergo &c. Resp. dist. ant. Interfici legitimo belli iure, conc. privata vindicta, neg. Bellum ergo indixerat Dominus idololatri ob impium Deorum cultum. Licitum est autem gerere justum bellum religiosis, aut reipublica causa, quidquid Manichaei, Anabaptistarum, & Erasmus obgaudient, quos Bellarminus, Estius, Lupus, & H. Grotius de Jure bell. & pac. refellunt. Amalecitas proinde deleri jussit, quod populum Israel injusto bello lacefissent.

Not. tria ad justum bellum requiri. I. Legitimam auctoritatem, qua bellum suscipitur sive Deo, sive aliquo legitimo imperio jubente, ait S. P. l. 22. contra Faustum c. 74. II. Aequitatis ordinem, nempe ad terrendam, aut subjugandam mortuum superbiatum, ait ib. S. P. id est dum homines impii, aut patriam aut religionem perturbant. III. Rectum finem, quod rectum bellum agit ratio, & nihil sibi vindicat furor, ait Hugo. Floriac. in Miscell. Baluz. l. 4.

PROPOSITIO: His conditionibus fas est Christianis bellum gerere.

Prob. I. Ex veteri Testam., ubi Deus ipse bellandi leges præscriptit, & belli duces Moyses, Josue, Gedeon, Machabæi, aliquie commendantur ab Ecclesiastico c. 46. ab Ap. Hebr. 2. ab Ambroso, & Augustino, aliisque; ergo &c.

Prob. II. Ex novo. Nam Luc. 3. militibus hæc præcipit Jo. Baptista. Neminem concutiat, neque calumniam faciat, & contentii estote stipendiis vestris. Non ait: subdit S. P. l. 22. adv. Man. c. 74. Arma abjecite, militiam deserite, neminem percuti, quia sciebat, non esse homicidas, sed ministros legis, non uitores, sed salutis publicæ defensores; ergo &c. Et Matth. c. 8. Christus Centurionis fidem laudavit, non illius militie desertionem imperavit, addit ibidem S. P.; ergo &c. Imo jussit Dominus, pendi tributa Cæsari, quæ ex Augustino ibid. præstantur propter bella; ergo &c.

Prob. III. Ex Ecclesiæ præxi, quæ militibus baptismata peccatis non præcepit ut castra deterrent, sed idola, aut rapinas &c. Militasse etiam in castris Decii, Valeriani &c. Christianos optimos ex Actis sanctorum colligitur: atque eorum precibus imbreu imperatum narrat Tertullianus. Hinc a Rom. PP. benedicitur ensis, & domo mittitur cucibus, & imperatoriis militum.

Prob. IV. ratione, Postulat enim caritatis ordo, ut bellum quan-

quandoque geratur ad puniendos scelestos, ad humiliandos inimicos, ad Remp. civesque salvandos. Vide Ang. Ep. ad Bon. 180.

Ob. I. Vetat lex Christi Matth. 5. ne resistamus malis, Rom. 12. ne malum pro malo reddamus, i. Cor. 10. ne militemus secundum carnem; ergo &c. II. De Christi fidelibus ait Is. 2. Conflabunt gladios in vomeres; ergo bellum repugnat Christi mansuetudini. III. Canone 13. Nicæno pœnitentia indicitur redenti ad militiam. IV. PP. plura in bello damnat flagitia: ergo christianis nefas est bellum gerere.

Resp. ad I. dist. ant. Et ibi vetatur privata vindicta, conc., bellum legitimum, neg. Ap. vero præcipit, ne vivamus secundum desideria carnis. Ad II. neg. cons. Non enim christianæ mansuetudini adversatur, dum indicit bellum necessitas, & pugnando expugnantur iniqui, ut vieti ad pacem perducantur, sicut non opponebatur Christi mansuetudini flagellis cædere templi profanatores. Isaías vero prædictus tempus nativitatis Christi toto orbe in pace composto. Ad III. dist. ant. Indicitur idololatriæ causa, conc., ob solam militiam, neg. Cum enim Imperatores Ethnici nolentes Diis sacrificare militari cingulo ad ignominiam evissent, idololatriam probare videbantur, qui ad militiam revertabantur. Ad IV. dist. ant. Damnant flagitia, quæ bellum pariunt, conc., damnant bellum, quod geritur, ut puniantur flagitia, ut pax, & iustitia servetur; neg. Parit etiam bellum plura flagitia, sed ex hominum vitio.

PROPOSITO II. Illicita est monomachia, sive duellum.

Prob. I. Ex Trid. sess. 25. c. 19. quod monomachos plebit excommunicationis pena, perpetua infamia, proscriptione bonorum, atque ecclesiastica sepultura. Idem statuerunt Gregorius XIII., Clemens VIII., Alex. VII., qui hanc propositionem proscriptit: Vir equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam incurat. Prob. II. ratione. Si enim fiat ad virium ostentationem superbia est, si ad notam timiditatis vitandam, sultum est ob improborum exultationem præsentis, ac æternæ vita inire discrimen. Secus dicendum est, si fiat ex condicio utriusque partis ad finem truci bello imponendum, tunc enim fit jussu legitima potestatis.